

Gids van de lokale mandataris (extract)

Begin 2025 brengt Brulocalis haar nieuwe Gids van de lokale mandataris uit als ondersteuning van het werk van de Brusselse lokale mandataris. Als voorproefje kunt u nog voor de installatie van de nieuwe gemeenteraden alvast al het hoofdstuk over de installatie van de organen lezen.

1. Installatie van de organen

1.1. Praktische modaliteiten

1.1.1. Aantal verkozenen

In elke gemeente is er een gemeenteraad. Dat is de politieke en democratische basisinstelling van de gemeente. De gemeenteraad bestaat uit gemeenteraadsleden die bij de gemeenteraadsverkiezingen (altijd op de 2^e zondag van oktober) **om de zes jaar** rechtstreeks door de burgers worden verkozen.

Het aantal gemeenteraadsleden hangt af van het aantal inwoners van de gemeente: hoe meer inwoners, hoe meer gemeenteraadsleden.

De schepenen en de burgemeester worden benoemd uit de gemeenteraadsleden, behalve in het geval aangegeven op het einde van artikel 8 van de NGW.

De lokale mandatarissen zijn herkiesbaar voor hetzelfde mandaat. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is er voor het mandaat van gemeenteraadslid, schepenen of zelfs burgemeester geen beperking in de tijd.

Hoeveel verkozenen in uw gemeente?

De gemeenteraad, inclusief burgemeester en schepenen, bestaat uit:

[Aangezien geen enkele Brusselse gemeente minder dan 20.000 inwoners telt, hebben we de lijst hier wat ingekort]

- 27 leden in gemeenten met 20.000 tot 24.999 inwoners
- 29 leden in gemeenten met 25.000 tot 29.999 inwoners
- 31 leden in gemeenten met 30.000 tot 34.999 inwoners
- 33 leden in gemeenten met 35.000 tot 39.999 inwoners
- 35 leden in gemeenten met 40.000 tot 49.999 inwoners
- 37 leden in gemeenten met 50.000 tot 59.999 inwoners
- 39 leden in gemeenten met 60.000 tot 69.999 inwoners
- 41 leden in gemeenten met 70.000 tot 79.999 inwoners
- 43 leden in gemeenten met 80.000 tot 89.999 inwoners
- 45 leden in gemeenten met 90.000 tot 99.999 inwoners
- 47 leden in gemeenten met 100.000 tot 149.999 inwoners
- 49 leden in gemeenten met 150.000 tot 199.999 inwoners

[Aangezien geen enkele Brusselse gemeente meer dan 200.000 inwoners telt, hebben we de lijst hier wat ingekort].

Als de burgemeester buiten de gemeenteraad komt, blijft het aantal gemeenteraadsleden toch hetzelfde.

Wettelijke basis: NGW - art. 8

En voor het OCMW? De raad van maatschappelijk welzijn bestaat uit:

- 11 leden voor een bevolking tot en met 50.000 inwoners;
- 13 leden voor een bevolking van 50.001 tot en met 150.000 inwoners;

- 15 leden voor een bevolking van meer dan 150.000 inwoners.

Elk werkend lid van de raad voor maatschappelijk welzijn heeft een of meer opvolgers.

Wettelijke basis: art. 6, §1 van de organieke OCMW-wet

En specifiek in mijn gemeente en OCMW?

Het aantal verkozenen wordt berekend op basis van de bevolkingscijfers op 31 december van het jaar dat aan de verkiezingen voorafgaat.

Op 31 december 2023 waren er in onze 19 gemeenten 1.244.015 inwoners ingeschreven. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 13 oktober 2024 hebben zij dus verkozen:

Gemeente	Aantal inwoners op 31 december 2023	Aantal gemeenteraadsleden (inclusief de burgemeester en schepenen)	Aantal schepenen	Aantal OCMW-raadsleden (inclusief de voorzitter)
Anderlecht	125.883	47	8	13
Brussel	195.546	49	8	15
Elsene	88.923	43	7	13
Etterbeek	49.545	35	6	11
Evere	44.918	35	6	11
Ganshoren	25.520	29	5	11
Jette	53.929	37	7	13
Koekelberg	22.585	27	5	11
Oudergem	35.304	33	6	11
Schaarbeek	129.853	47	8	13
Sint-Agatha-Berchem	25.747	29	5	11
Sint-Gillis	48.950	35	6	11
Sint-Jans-Molenbeek	97.950	45	7	13
Sint-Joost-ten-Node	26.749	29	5	11
Sint-Lambrechts-Woluwe	60.622	39	7	13
Sint-Pieters-Woluwe	42.528	35	6	11
Ukkel	86.337	43	7	13
Vorst	57.845	37	7	13
Watermaal-Bosvoorde	25.281	29	5	11
TOTAAL	1.244.015	703	121	229

Het zijn evenwel theoretische cijfers. Gemeenten die willen, kunnen voortaan in hun gemeente een schepen minder aanstellen. Dit heeft gevolgen voor de bezoldiging van schepenen in gemeenten met minder dan 50.000

inwoners. Eén voorwaarde moet wel nageleefd worden: naast de burgemeester moet het college uit minstens vier schepenen bestaan: twee vrouwen en twee mannen.

In de bovenstaande tabel houdt men ook geen rekening met de mogelijkheid van:

- de gemeenteraad om een extra schepen te kiezen, beter bekend als de boventallige schepen. Die wordt bijna altijd benoemd;
- de raad voor maatschappelijk welzijn om een boventallig raadslid te kiezen.

Wettelijke basis:

- NGW - art. 5 (inforum nr. [188474](#)), 8 (inforum nr. [365770](#)) en 16 (inforum nr. [767282](#));
- [Ministerieel besluit van 8 maart 2024 tot vaststelling van de rangschikking van de gemeenten in uitvoering van art. 5, eerste lid, NGW, BS 25 april 2024](#) (Inforum nr. [374770](#)).
- Ministerieel besluit van 8 maart 2024 tot vaststelling per gemeente van de bevolkingscijfers op 31.12.2023, BS 24 april 2024 (inforum [210554](#));
- Organieke OCMW-wet – art. 6.

Zie ook het punt over de bezoldiging van de schepenen en het punt over de genderpariteit en de boventallige schepenen (1.3.4.)

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest telde gedurende de legislatuur 2018-2024:

- 19 burgemeesters,
- 121 schepenen,
- 563 gemeenteraadsleden,
- 19 OCMW-voorzitters,
- 229 OCMW-raadsleden.

Een paar definities:

De term “**legislatuur**” verwijst naar het geheel van een wetgevende vergadering gedurende een periode tussen twee verkiezingen, terwijl de term “**ambtstermijn**” verwijst naar de periode waarin een persoon een politiek ambt bekleedt.

1.1.2. De geldigheid van de verkiezingen

De verkiezingen worden geldig verklaard door het Rechtscollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De geldigheid van de verkiezingen kan echter door de kandidaten worden aangevochten bij hetzelfde college binnen de 10 dagen na de datum waarop het proces-verbaal van de verkiezingen is opgemaakt.

Tegen de beslissing van het Rechtscollege kan vervolgens beroep worden aangetekend bij de Raad van State binnen 8 dagen na kennisgeving van de beslissing van het Rechtscollege. De Raad van State doet uitspraak als laatste rechterlijke instantie: hij beslecht zelf het geschil en beperkt zich er niet toe de betwiste beslissing nietig te verklaren.

Wettelijke basis:

- Het Brussels Gemeentelijk Kieswetboek (art. 109 ev.) – inforum nr. [368475](#);
- Omzendbrief 2024/23 van 10 oktober 2024 betr. de validatie van de verkiezingen en installatie van de gemeenteraadsleden en de verkiezing van de schepenen en benoemingsprocedure voor de burgemeesters - Gemeenteraadsverkiezingen 13.10.2024 (inforum nr. [378515](#))

1.2. De installatie van de gemeenteraad

1.2.1. Wanneer vangt het mandaat aan?

Het mandaat van het gemeenteraadslid vangt aan met de installatie van de gemeenteraad, **tussen 1 en 7 december**.

Ze worden tijdens een openbare vergadering door de burgemeester of diens plaatsvervanger als volgt beëdigd: *“Ik zweer getrouwheid aan de Koning, gehoorzaamheid aan de Grondwet en aan de wetten van het Belgische volk”*.

Elke kandidaat die na twee opeenvolgende oproepingen zonder geldige reden weigert de eed af te leggen, wordt beschouwd als ontslagnemend.

Wettelijke basis:

- NGW - art. 2 (inforum nr. [188491](#)), 80 ([178708](#)), 81 ([8233](#));
- Omzendbrief 2024/23 van 10 oktober 2024 betr. de validatie van de verkiezingen en installatie van de gemeenteraadsliden en de verkiezing van de schepenen en benoemingsprocedure voor de burgemeesters - Gemeenteraadsverkiezingen 13.10.2024 (inforum nr. [378515](#))

1.2.2. Zetelen of niet?

Nadat de verkiezingen geldig zijn verklaard, kan de verkozen kandidaat **altijd nog verzaken** aan zijn of haar mandaat voordat hij of zij de eed heeft afgelegd. Hij of zij moet dit schriftelijk melden aan de gemeenteraad.

Deze verzaking is pas definitief nadat de gemeenteraad er onmiddellijk na zijn installatie kennis van heeft genomen.

Wettelijke basis: NGW - art. 9 (inforum nr. [365778](#))

1.2.3. Onverenigbaarheid wegens bloed- en aanverwantschap en ambtelijke onverenigbaarheid

Onverenigbaarheid kan men omschrijven als de wettelijke onmogelijkheid om tegelijkertijd twee functies of twee mandaten uit te oefenen. Onverenigbaarheid betekent dat de verkozene het mandaat waarvoor hij of zij verkozen is, niet geldig kan uitvoeren. Hij of zij zal een keuze moeten maken en kan de eed niet afleggen zolang de onverenigbaarheid blijft bestaan.

Wettelijke basis:

- NGW - art. 75 (inforum nr. [188563](#));
- Omzendbrief 2024/23 van 10 oktober 2024 betr. de validatie van de verkiezingen en installatie van de gemeenteraadsliden en de verkiezing van de schepenen en benoemingsprocedure voor de burgemeesters - Gemeenteraadsverkiezingen 13.10.2024 (inforum nr. [378515](#)).

We maken hieronder een onderscheid tussen een onverenigbaarheid wegens bloed- of aanverwantschap en de ambtelijke onverenigbaarheid.

A. Onverenigbaarheid wegens bloed- en aanverwantschap

De **gemeenteraadsliden** mogen niet:

- verwant of verbonden zijn tot en met de 2^e graad;
- verbonden zijn door het huwelijk of een verklaring van wettelijke samenwoning.

Als bloed- of aanverwanten binnen een verboden graad, twee echtgenoten of wettelijk samenwonenden bij dezelfde verkiezing worden verkozen en geen van beiden afstand doet van het mandaat, dan gelden de volgende regels:

- als ze alle twee verkozen zijn als effectief gemeenteraadslid, wordt het mandaat toegekend aan degene van de lijst met het grootste aantal stemmen;

- als de ene wordt verkozen tot gemeenteraadslid en de andere tot opvolger, dan zal de opvolger niet kunnen zetelen zolang het gemeenteraadslid zetelt, tenzij hij of zij een plaats moet innemen die vóór de verkiezing van de andere is opengevallen;
- als ze alle twee opvolger zijn en er meerdere opvolgers een opengevallen plaats moeten innemen, wordt de voorrang bepaald door de tijdsorde van de vacature.

De verkozenen die de eed niet kan afleggen, staat als eerste op de lijst van opvolgers gedurende de periode van onverenigbaarheid.

Een paar kleine opmerkingen:

- De graad van verwantschap wordt bepaald volgens de regels van boek 4 van het Burgerlijk Wetboek (art. 4.11.);
- Een aanverwantschap die later tot stand komt, brengt geen verval van het mandaat mee. Dit geldt niet bij huwelijk tussen raadsleden.
- De persoon die de installatie van de raad voorziet, moet erop toezien dat de regels inzake onverenigbaarheid wegens bloed- of aanverwantschap worden toegepast.

Wettelijke basis: NGW - art. 73 (inforum nr. [188599](#))

B. De ambtelijke onverenigbaarheid

Een door de gemeente betaalde activiteit

De kandidaat die tot gemeenteraadslid verkozen is, mag de eed niet afleggen zolang hij of zij actief is in een bedrijf of een beroep uitoefent waarvoor hij of zij door de gemeente betaald wordt.

Een functie op de lijst met onverenigbare activiteiten

De kandidaat kan ook geen eed afleggen als hij of zij een functie bekleedt die onverenigbaar is met het mandaat van gemeenteraadslid.

De algemene gevallen:

- Gemeentesecretaris;
- Gemeenteontvanger;
- Vice-gouverneur of hoge ambtenaar;
- Lid van het rechtscollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- Lid van het gemeentepersoneel of persoon die een subsidie of salaris van de gemeente ontvangt, met uitzondering van vrijwillige brandweerlieden;
- Politie en openbare ordehandhavers;
- Medewerker van de dienst bosbeheer als het bos eigendom is van de gemeente in kwestie;
- Gemeenteraadslid, schepen of burgemeester of gelijkwaardig in een lokaal bestuur in een ander Europees land.

Een kandidaat die voor een vereniging werkt die gemeentelijke subsidie ontvangt, bevindt zich niet in een situatie van onverenigbaarheid. De onverenigbaarheid geldt wel voor personeelsleden, ongeacht hun administratief statuut (of ze nu in functie zijn of niet). Dit geldt ook voor personeelsleden die geen salaris of subsidie in de strikte zin van het woord ontvangen, maar een wachtgeld of toelage van de gemeente, of als ze tijdelijk niet meer voor de gemeente werken zonder de wettelijke arbeidsverhouding met de gemeente te verbreken.

Wettelijke basis:

NGW - art. 71 (inforum nr. [188561](#)), 74 (inforum nr. [188614](#)), 76 (inforum nr. [366091](#)).

Gevolgen

Kandidaten die tot gemeenteraadslid worden verkozen, moeten binnen een maand nadat ze daartoe worden uitgenodigd door het college van burgemeester en schepenen, afstand doen van het bedrijf, beroep of de functie die onverenigbaar is met hun mandaat. Als hij of zij dit niet doet, wordt hij of zij geacht te verzaken aan zijn of haar mandaat.

Als de onverenigbaarheid in kwestie wordt betwist, kan beroep worden aangetekend bij het Rechtscollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dit college is echter niet bevoegd om het bestaan van een familiale of huwelijksverenigbaarheid vast te stellen bij de installatie van een gemeenteraadslid of tijdens het mandaat.

In tegenstelling tot de verzaking, die definitief is, kan de onverenigbaarheid ophouden te bestaan. Een gemeenteraadslid dat niet kan zetelen wegens onverenigbaarheid, kan toch gaan zetelen als de onverenigbaarheid ophoudt.

Wettelijke basis:

- NGW - art. 75 (inforum nr. [188563](#));
- NBGKWB – art. 110, §1, lid 2 (inforum nr. [368475](#))

Ga voor meer informatie naar www.brulocalis.brussels voor onze praktische fiche over de onverenigbaarheden van gemeenteraadsliden.

Zie ook het deel over transparantie en deontologie in hoofdstuk 3 en het deel over “verboden activiteiten” tijdens het mandaat van het raadslid en het deel over onverenigbaarheden tijdens het mandaat.

Ik ga niet akkoord met de verkiezingsuitslag!

Men kan de geldigheid van de verkiezingen aanvechten bij het Rechtscollege van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat moet binnen de 10 dagen na de datum waarop het proces-verbaal van de verkiezingen werd opgesteld. Tegen de beslissing van het Rechtscollege kan binnen 8 dagen na kennisgeving beroep worden aangetekend bij de Raad van State.

Ik wil verzaken aan mijn mandaat

Nadat de verkiezingen geldig zijn verklaard, kan de verkozen kandidaat nog altijd verzaken aan zijn of haar mandaat nog voor hij of zij de eed aflegt. Hij/zij moet de gemeenteraad hiervan schriftelijk op de hoogte stellen. Zodra de gemeenteraad op de hoogte is gesteld, is de verzaking definitief.

Wanneer vangt mijn mandaat aan?

Het mandaat begint bij de installatie van de gemeenteraad, binnen zeven dagen na de 1^e december volgend op de verkiezingen.

Is er sprake van onverenigbaarheid?

Ik mag de eed niet afleggen als ik een activiteit uitoefen die door de gemeente betaald wordt of een functie vermeld in art. 71 BW, als ik bloed- of aanverwant ben van een ander lid tot en met de 2^e graad, of als ik getrouwd ben of wettelijk samenwoon met een ander raadslid.

In tegenstelling tot de verzaking, die definitief is, kan de onverenigbaarheid ophouden te bestaan. Een raadslid dat niet kan zetelen wegens onverenigbaarheid kan later alsnog gaan zetelen wanneer de onverenigbaarheid ophoudt te bestaan.

En als ik de eed niet afleg?

De verkozenen die tijdens twee opeenvolgende zittingen, zonder legitieme reden, de eed niet wil afleggen, wordt als ontslagnemend beschouwd.

1.2.4. Aangifte bij de gemeentesecretaris

Na hun eedaflegging hebben gemeenteraadsleden zeven **maanden** de tijd om aan de gemeentesecretaris de mandaten, functies en afgeleide functies op te geven die ze bekleden, evenals de bezoldiging, voordelen van welke aard ook en representatiekosten die ze ontvangen in uitvoering daarvan. Elke gewijzigde situatie tijdens de ambtstermijn moet onmiddellijk worden gemeld aan de gemeentesecretaris. Bijvoorbeeld wanneer een nieuw mandaat wordt uitgeoefend of een arbeidsovereenkomst wordt afgesloten binnen een organisatie die onderworpen is aan de wetgeving op de overheidsopdrachten. Het niet naleven van deze verplichting kan leiden tot een sanctie.

Wettelijke basis:

- Ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 14 december 2017 betr. de transparantie van de bezoldigingen en voordelen van de Brusselse openbare mandatarissen, BS 28 januari 2018 - art. 8, §1 (inforum nr. [317349](#)).
- Omzendbrief van 20 november 2018 betr. de toepassing van de gezamenlijke ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 14.12.2017 – inforum nr. [325456](#)

Het begrip mandaat

Volgens de voorbereidende werkzaamheden voor de ordonnantie omvat de term “**mandaat**” de volgende begrippen:

- *“het politieke ambt waarvoor iemand verkozen werd;*
- *het politieke ambt dat iemand bekleedt wegens een aanstelling door een overheid binnen een openbare of private instelling om daar om het even welke overheid te vertegenwoordigen;*
- *het ambt gelijkgesteld met een openbaar ambt dat als privépersoon wordt uitgeoefend in een private instelling die onderworpen is aan de wetgeving op de overheidsopdrachten”.*

Onder een “**afgeleid mandaat**” wordt verstaan elke functie die van rechtswege wordt uitgeoefend door een burgemeester, schepenen of gemeenteraadslid op grond van:

- zijn of haar verkozen of uitvoerend mandaat;
- een mandaat waarvoor hij of zij is benoemd in een internationaal orgaan of in een federale, communautaire, gewestelijke, bicommunautaire of lokale openbare instelling;
- een stichting of elke andere privaat, publiek of gemengd orgaan waarvan één of meer bestuurders benoemd worden door de Regering en/of het Verenigd College;
- een mandaat of functie binnen elke andere organisatie die onderworpen is aan de wetgeving op de overheidsopdrachten.

Onder “**functie**” verstaat men: een baan, de uitoefening van een opdracht of de levering van arbeidsprestaties, in de vorm van een arbeidsovereenkomst in loondienst of daaraan gelijkgesteld, van een besluit, van een verdrag of een dienstovereenkomst, binnen een aan de wetgeving op de overheidsopdrachten onderworpen structuur of instelling.

Ga voor meer informatie naar www.brulocalis.brussels en lees onze praktische fiche over de aard van het gemeenteraadsmandaat.

1.3. Het college van burgemeester en schepenen wordt verkozen door de gemeenteraad

1.3.1. Aanstelling van de burgemeester

Een kandidaat-burgemeester moet de **Belgische nationaliteit** hebben:

- ofwel is de kandidaat verkozen in de gemeenteraad;

- of hij of zij is niet verkozen als lid van de gemeenteraad, maar hij of zij is een Belgische kiezer van de gemeente ouder dan 25 jaar. In theorie kan hij of zij dus niet benoemd worden in de gemeenteraad.

De voordrachtakten worden neergelegd bij de gemeentesecretaris. Deze bevestigt de ontvangst en stuurt ze door naar de regering. Het gaat om schriftelijke akten die gedateerd en ondertekend zijn door minstens de meerderheid van de verkozenen van de lijst waarop hij of zij wordt voorgedragen en door minstens de meerderheid van de verkozenen van de gemeenteraad. Het **principe van de dubbele meerderheid** is hier van toepassing.

Men mag maar één akte van voordracht ondertekenen.

De burgemeester legt de eed af in handen van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering.

Wettelijke basis: NGW - art. 13 (inforum nr. [188511](#)).

1.3.2. Aanstelling van de schepenen

Tijdens de installatievergadering van de nieuwe gemeenteraad worden de schepenen benoemd, ook voor **zes jaar**.

“Elke schepen wordt schriftelijk voorgedragen door minstens de meerderheid van degenen die op dezelfde lijst zijn verkozen en door minstens de meerderheid van de verkozen gemeenteraadsleden.” (Art. 15, §1 NGW - inforum nr. [178705](#)).

Ook hier wordt het **principe van de dubbele meerderheid** toegepast.

De akten van voordracht kunnen bij de gemeentesecretaris worden ingediend zodra de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen bekend is. Ze moeten uiterlijk drie dagen voor de vergadering van de gemeenteraad naar de voorzitter van de gemeenteraad worden gestuurd (bij de berekening van deze periode wordt geen dag buiten beschouwing gelaten).

Bv.: als de vergadering op een zondag valt, moet de akte uiterlijk op de woensdag om middernacht voor de vergadering worden ingediend.

De verkozenen mogen voor eenzelfde functie maar één voordrachtakte ondertekenen.

De kandidaat-schepen moet **uitdrukkelijk instemmen** met de benoeming tot schepen en de akte van voordracht moet het mandaat vermelden waarvoor de kandidaat wordt voorgedragen.

Op de installatievergadering wordt de eerste kandidaat die naar voren wordt geschoven, gekozen met een meerderheid van stemmen in een open stemming, de eerste schepen, de tweede kandidaat de tweede schepen, enz. totdat het aantal vereiste schepenen voor de gemeente is bereikt. De rang van de schepen wordt bepaald door de **volgorde van voordracht**.

De schepenen leggen opnieuw de eed af bij de burgemeester of diens plaatsvervanger, ditmaal in hun hoedanigheid van schepen.

Schepenen komen uit de lijsten van de meerderheid op basis van specifieke criteria voor elke lijst. De verdeling van de schepenen is onderdeel van de meerderheidsonderhandelingen. De benoemde schepenen worden vervolgens voorgesteld en verkozen op de installatievergadering.

1.3.3. Pariteit man-vrouw

Het college moet evenveel vrouwen als mannen tellen. Noch de burgemeester, noch een boventallige schepen wordt in dit evenwicht evenwel meegeteld. Bovendien kan van het pariteitsprincipe worden afgeweken op voorwaarde dat het college van burgemeester en schepenen voor minstens een derde uit leden van het andere

geslacht bestaat. Indien nodig kunnen de boventallige schepen en/of de voorzitter van het OCMW worden meegeteld.

De 30-jarige zoektocht naar pariteit

Al meer dan 30 jaar worden er in België verschillende wetten uitgevaardigd om te zorgen voor een evenwichtigere aanwezigheid van mannen en vrouwen in onze overheidsinstanties.

In 1994 kwam er een eerste wet die voorschreef dat er op een kieslijst maximaal twee derde van de kandidaten van hetzelfde geslacht mocht staan. Daarbij was er evenwel geen garantie dat er ook meer vrouwen verkozen zouden worden.

Vervolgens werden verschillende bepalingen ingevoerd in 2002, 2005 en opnieuw in 2006.

Sinds 2013 wordt op de kieslijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen een strikte afwisseling tussen mannen en vrouwen opgelegd. Hoewel deze maatregelen hebben geleid (of zullen leiden) tot een grotere aanwezigheid van vrouwen in volksvertegenwoordigingen, hebben ze het evenwicht binnen de colleges van burgemeester en schepenen, de echte gemeentelijke bestuursorganen, onvoldoende verbeterd.

In 2018 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dus een nieuwe stap gezet en gezorgd voor een evenwichtige vertegenwoordiging van vrouwen en mannen in dit orgaan.

Wettelijke basis: NGW - art. 16 (inforum nr. [7672](#)).

1.3.4. De boventallige schepen

In het Brusselse gewest kan de gemeenteraad een extra schepen kiezen, de zogenaamde boventallige schepen. Dat kan nodig zijn om ervoor te zorgen dat beide taalrollen in het college vertegenwoordigd zijn.

Als er al Nederlandstalige en Franstalige schepenen zijn, is de keuze vrij. Als de schepenen daarentegen allemaal van dezelfde taalgroep zijn, moet de boventallige schepen noodzakelijkerwijs tot de andere taalgroep behoren. In de praktijk is hij of zij meestal Nederlandstalig.

Aan deze aanstelling hangt een **federale dotatie** vast krachtens artikel 46 bis van de bijzondere wet met betrekking tot de Brusselse instellingen van 12 januari 1989 (52,6 miljoen euro in 2023). Deze bedragen worden verdeeld tussen de gemeenten op basis van de verdeling van de Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG).

Wettelijke basis: NGW - art. 279 (inforum nr. [12085](#)).

1.3.5. Ambtelijke onverenigbaarheid en onverenigbaarheid wegens bloedverwantschap

Ter herinnering, onverenigbaarheid kan men omschrijven als de wettelijke onmogelijkheid om tegelijkertijd twee functies uit te oefenen of twee ambten te bekleden. Onverenigbaarheid betekent dat de verkozenen het mandaat waarvoor hij of zij verkozen is, niet geldig kan uitvoeren. Hij of zij moet **een keuze maken** en kan de eed niet afleggen zolang de onverenigbaarheid blijft bestaan.

In tegenstelling tot verzaking, die definitief is, kan onverenigbaarheid ophouden te bestaan. Een raadslid dat niet kan zetelen wegens onverenigbaarheid, kan alsnog gaan zetelen als de onverenigbaarheid ophoudt te bestaan.

Hieronder wordt een onderscheid gemaakt tussen de onverenigbaarheid door bloed- of aanverwantschap en de ambtelijke onverenigbaarheid.

A. Onverenigbaarheid wegens bloed- of aanverwantschap

De leden van het college van burgemeester en schepenen mogen geen bloed- of aanverwanten zijn tot en met de **derde graad**.

Dit is één graad meer dan de graad die geldt voor gemeenteraadsleden.

Wettelijke basis: NGW - art. 73 (inforum nr. [188599](#))

B. Ambtelijke onverenigbaarheid

De ambtelijke onverenigbaarheden van toepassing op de mandaten van gemeenteraadslid

De onverenigbaarheden die gelden voor het mandaat van gemeenteraadslid zijn de facto ook van toepassing op het mandaat van schepenen en burgemeester.

Zie ook Onverenigbaarheid van verwantschap en ambtelijke onverenigbaarheid van gemeenteraadsleden.

Een functie uit de lijst van onverenigbare functies

- Magistraat (rechter en lid van het Openbaar Ministerie) en griffier van de hoven, rechtbanken en vrederechters;
- Bedienaar van een eredienst;
- Ambtenaar en bediende van de fiscale administratie [bij de administratie die het grondgebied van de gemeente bestrijkt], tenzij vrijstelling wordt verleend door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering;
- Mandataris of elke andere leidinggevende functie in de Brusselse gewest-, gemeenschaps- of bicommunautaire administratie, in een Brusselse instelling van openbaar nut of in elke andere organisatie die onderworpen is aan het toezicht van de Regering, de colleges van de gemeenschappen of het Verenigd College of een intercommunale waarvan de gemeente deel uitmaakt;
- Vast lid van een directiecomité van een Brusselse instelling van openbaar nut, van elke andere organisatie die onderworpen is aan het toezicht van de Regering, de colleges van de gemeenschappen of het Verenigd College of een intercommunale waarvan de gemeente deel uitmaakt. Er moet dus worden opgemerkt dat noch de secretaris-generaal van een OCMW, noch de OCMW-ontvanger lid kan zijn van het college.
- Lid zijn van het Brussels Hoofdstedelijk Parlement, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat, het Vlaams Parlement of het Europees Parlement (nieuw in 2024).
- Een gelijkwaardige functie als hieronder vermeld in een andere lidstaat van de Europese Unie.

Sinds 2024 is er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een volledige decumul. Een burgemeester of schepenen mag zijn of haar mandaat niet combineren met een parlementair mandaat.

Er is wel een overgangsregeling voor burgemeesters, schepenen en OCMW-voorzitters die hun mandaat tussen 2018 en 2024 combineren met een parlementair mandaat.

- Er is verduidelijkt dat de burgemeester, de schepenen of de OCMW-voorzitter die beide mandaten cumuleert op het moment dat de hervorming in werking treedt, deze twee mandaten kan blijven cumuleren tot wanneer de nieuwe gemeenteraden geïnstalleerd worden in december 2024, en de raden voor maatschappelijk welzijn op 1 februari 2025. Bij de installatie van de nieuwe raad, moeten ze in ieder geval een keuze maken.
- De burgemeester, schepenen of OCMW-voorzitter die voor de verkiezingen van 9 juni 2024 zijn of haar mandaat niet cumuleerde met een parlementair mandaat, mag zijn of haar plaatselijk uitvoerend mandaat niet cumuleren met een parlementair mandaat.

Een aantal cases:

Case 1: een burgemeester, schepen of OCMW-voorzitter is sinds 2019 ook Brussels volksvertegenwoordiger:

Als hij of zij kandidaat was bij de verkiezingen van 9 juni 2024 en opnieuw tot parlementslid verkozen werd, dan mag hij of zij de twee mandaten blijven cumuleren tot de volledige hernieuwing van de gemeenteraden en de OCMW-raden.

Case 1bis: Indien die burgemeester, schepen of OCMW-voorzitter kandidaat is bij de gemeenteraadsverkiezingen in oktober 2024:

Wanneer hij of zij verkozen is tot gemeenteraadslid en dan voorgedragen wordt voor een lokaal uitvoerend mandaat (als burgemeester of schepen), kan hij of zij enkel burgemeester of schepen zijn indien hij of zij afstand doet van zijn of haar parlementair mandaat. Hij of zij moet dus kiezen welk mandaat (parlementair of gemeentelijk) hij of zij wenst uit te oefenen en dus afstand doen van het andere mandaat. Zelfde verhaal indien de persoon OCMW-voorzitter zou worden in februari 2025.

Case 2: een burgemeester, schepen of OCMW-voorzitter die op het ogenblik dat de ordonnantie in werking treedt, niet cumuleerde en die verkozen werd bij de verkiezingen van 9 juni 2024:

Een burgemeester, schepen of OCMW-voorzitter die de functie niet cumuleerde met een parlementair mandaat (om het even hetwelk), mag niet cumuleren wanneer hij of zij op 9 juni 2024 als parlementslid is verkozen. **Hij of zij moet een keuze maken voor de eedaflegging in de vergadering waarin hij of zij is verkozen: het lokaal uitvoerend mandaat blijven uitoefenen of er aan verzaken.**

Kiest hij of zij voor een parlementair mandaat, dan bevindt hij of zij zich in een **situatie van onverenigbaarheid** en moet hij of zij verzaken aan het lokaal uitvoerend mandaat (krachtens art. 22 en 76 NGW of 25 §4 bis van de organieke wet). Deze onverenigbaarheid heeft enkel betrekking op het mandaat van burgemeester, schepen of OCMW-voorzitter. Hij of zij kan blijven zetelen als gemeenteraadslid of, in voorkomend geval, als lid van de raad voor maatschappelijk welzijn.

Wettelijke basis:

- NGW - art. 72 (inforum nr. [366090](#)), 74 (inforum nr. [188614](#));
- Omzendbrief 2018/14 van 14 november 2018 betr. de draagwijdte van de in art. 72 NGW vastgestelde onverenigbaarheden (inforum nr. [325201](#)).

Verwar “mandataris” niet met “mandataris”

Met “mandataris” waarnaar wordt verwezen in artikel 72 van de NGW en artikel 25 van de organieke wet [van de OCMW's] bedoelt men

NIET de politieke vertegenwoordiger van de gemeente of bestuurder
MAAR WEL het hebben van een leidinggevende functie, in statutair of contractueel dienstverband, als **beroepsactiviteit**.

A contrario, het mandaat van **politieke** vertegenwoordiging van de gemeente is dus **NIET onverenigbaar** met het mandaat van schepen of burgemeester. Een schepen of burgemeester mag dus zetelen in de raad van bestuur van een vereniging zonder winstoogmerk (politiek mandaat), maar mag er niet de directeur van zijn (contractueel mandaat).

Dezelfde redenering geldt voor het verbod om **vast lid te zijn van een directiecomité**: ook hier heeft het verbod betrekking op een contractuele of statutaire relatie en niet op een politiek mandaat dat aanleiding zou geven tot zitting in een directiecomité.

Geen leidinggevende functie in “een organisatie die onder toezicht staat”.

Het gewestelijk en communautair toezicht werd uitgebreid tot bepaalde parageemeentelijke instellingen (zie hoofdstuk 8): verenigingen zonder winstoogmerk, intercommunales en autonome gemeentebedrijven.

Om de gevallen van onverenigbaarheid na te gaan, moet de kwaliteit van de “**leidinggevende functie**” geval per geval bekeken worden. Ook hier is het de bedoeling van de wetgever om de onverenigbaarheid te beperken tot leidinggevende functies in de rangen A4 en hoger van het gewestelijk openbaar ambt, die dus als beroepsactiviteit worden uitgeoefend.

Wettelijke basis:

Omzendbrief 2018/14 van 14 november 2018 betr. de draagwijdte van de in art. 72 NGW vastgestelde onverenigbaarheden (inforum nr. [325201](#))

Ga voor meer informatie naar www.brulocalis.brussels voor onze praktische fiche over de onverenigbaarheden van de leden van het college.

1.3.6. Aangifte bij de gemeentesecretaris

Net als gemeenteraadsleden hebben burgemeesters en schepenen zeven maanden de tijd, gerekend vanaf de datum van de eedaflegging, om **aan de gemeentesecretaris aangifte te doen van de mandaten, functies en afgeleide functies die ze bekleden, evenals van de vergoedingen, voordelen van welke aard dan ook en representatiekosten** die ze in het kader daarvan ontvangen.

Elke gewijzigde situatie tijdens de ambtstermijn moet onmiddellijk worden meegedeeld aan de gemeentesecretaris, bijvoorbeeld als de verkozene een nieuwe functie aanvaardt. Het niet nakomen van deze verplichting kan leiden tot sancties.

Daarnaast moeten de leden van het college van burgemeester en schepenen aan het begin en het einde van hun ambtstermijn(en) een vermogensverklaring indienen bij het Rekenhof.

Wettelijke basis: Ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van 14 december 2017 betr. de transparantie van de bezoldigingen en voordelen van de Brusselse openbare mandatarissen, *BS* 28 januari 2018 - art. 8 (inforum nr. [317349](#))